

॥ శ్రీ ॥

అథ శ్రీ త్రివిక్రమపండితాచార్యసుత శ్రీ నారాయణపండితాచార్యవిరచితః

॥ శ్రీ మధ్వవిజయః ॥

౧౬. షోడశః సర్గః

సాధుభ్యో మధుమథనాంఘ్రిభక్తిభాగ్భ్యః

శ్రౌతేభ్యో వితతమతేర్మహానుభావమ్ |

వేదాంతం స్వయమివ బంధమోక్షమూలం

వ్యాచష్ట స్ఫుటమథ కోఽపి కోవిదోఽత్ర ॥ ౧౬.౧ ॥

గోమత్యాస్తటనికటేఽచ్ఛకీర్తిచంద్రం విశ్వజ్ఞం క్షితిపతిరంత్యవర్ణజన్మా |

విద్వేష్టా శ్రుతిగుణసాధకం శ్రుతీనాం వాచాలో వచనమువాచ

వాగ్మివర్యమ్ ॥ ౧౬.౨ ॥

ఉన్మత్తప్రలపితవన్న తద్ధి మానం యద్ వాక్యం వ్యభిచరతి క్వచిత్

ఫలేఽత్ర |

దృష్టాంతో భవతి తదప్రమాణతాయాం సర్వేషాం శ్రుతివచసాం చ

సర్వథేతి ॥ ౧౬.౩ ॥

వేదోక్తం ఫలమలమాప్యతేఽధికారాద్ ఇత్యుక్తోఽతనుమనసాఽభ్యధత్త
ధూర్తః |

యోగ్యత్వే సతి న హి దృశ్యతేఽధికారీ నాతః స్యాత్ స ఖరవిషాణవత్
సదేతి || ౧౬.౪ ||

ఆక్షేపం తమసహమాన ఉచ్చమానః సద్యోఽసౌ నిజకరపల్లవద్వయేన |
ఆదాయ వ్యతనుత బీజమోషధీనాం సూక్తేనాంకురదలపుశ్చబీజస్పష్టిమ్
|| ౧౬.౫ ||

వ్యాఖ్యాతా నిశి స కదాచన ప్రదీపే
సంశాంతే పునరపి వాచయాంబభూవ |
శిష్యాన్ స్వాన్ పురుకరుణాంబుధిర్నిజాంఘ్రైః
అంగుష్ఠస్ఫుటనఖరాంతరోచిషైవ || ౧౬.౬ ||

తీర్థార్థం పృథుతరవప్రపాతివారాం ధారాణాం రయసహనక్షమాం
మహేక్షః |
ఆనీతాం దశశతపుంభిరత్యశక్త్యా ప్రేక్ష్యోచే విపులశిలాం క్వచిత్ స
ముక్తామ్ || ౧౬.౭ ||

లోకానాముపకృతయే కుతః శిలేయం నిన్యే నో ఇతి జనతా జగాద తత్ర

|

నేతారో యతివర మానవా న హీమాం భీమశ్చేదిహ యతతే నయేన్న
వేతి || ౧౬.౮ ||

నిన్యే తాం గిరిమివ వానరీకృతాత్మా లీలావత్కరకమలేన సోఽమలేన |
తత్రాపి న్యధిత తయాఽస్య సూచ్యతేఽలం తత్ తుంగాం నను
నికషాఽధునాఽపి కర్మ || ౧౬.౯ ||

సంఘాతైరధికఘనైరలంకృతాధ్వా శిష్యాణాం
యతమనసాముతేతరేషామ్ |
యత్రామా వసతి తిథావినేన చంద్రః తత్రాసౌ సకలమతిః ససార
సింధుమ్ || ౧౬.౧౦ ||

ఆర్ద్రాణ్ణాః సపది నిమజ్జనాత్సరస్యాంకణ్ వస్య ద్విజఙ్ఘు శభస్య
వల్లభాయామ్ |
తత్రాఽయన్ ఖరకిరణోపరాగహేతోః గ్రామీణా అపి సకలాః
సబాలవృద్ధాః || ౧౬.౧౧ ||

సర్వజ్ఞం సపరిజనం సమీక్షమాణాః
పుల్లాక్షాః స్మితవదనాః శుభా ననందుః |
దౌర్ముఖ్యం దధత ఉతాపరే నినిందుః
నాఽశ్చర్యం ద్వయమపి తత్ స్వభావతంత్రమ్ || ౧౬.౧౨ ||

మా మైనం భువనగురుం వినిందతేత్థం
నిర్భర్త్యాభ్యపతదివోత్తరంగహస్తః |
సంక్షోభీ ఘనఘనఘోషఘోరవేషః
సంరంభీ ఖలదమనాయ సింధురాజః || ౧౬.౧౩ ||

సమ్మోదాత్త తరళతరో ద్రుతాభిగామీ గంభీరస్వననుతిమాన్
సుఘేనహాసః |
వీచ్యంగైరధికతరైరిహోధివేలం మధ్వాయ ప్రణతిమివ వ్యధాత్ సముద్రః
|| ౧౬.౧౪ ||

గోలీలాస్వతిశయినావగాధభావాత్ న్నోల్లంఘ్యో వివిధగుణప్రకాశరత్నై |
మధ్వాబ్ధి పరమమతేః ప్రియం జనానాం లావణ్యం న తు జలధేరయం
విశేషః || ౧౬.౧౫ ||

అంభో ధేస్త్వరితతరోర్మిపాణిమృష్టే స్వచ్ఛేఽసౌ వికటతటాసనే నిషణ్ణః |
వ్యాచఖ్యావతిచిరమైతరేయశాఖా సూక్తాని ప్రభురతిసుందరప్రకారమ్ ||
౧౬.౧౬ ||

గాంభీర్యాత్ స్వనమధరీకరోతి సింధోః శ్రావ్యత్వం వహతి తథాఽప్యహో
స్వనోఽస్య |
పూర్ణేందుప్రభవదనః క ఏష ధన్యో మత్వేత్థం జనజలధిస్తమాశు పర్యైత్ ||
౧౬.౧౭ ||

వేదానాం సముచితభావవాదదక్షం యే వేదద్విషమిమమూచిరే
మహేర్ష్యాః |
ధిగ్ధిక్ తానితి జనతా జగాద తత్ర స్వాశ్చర్యాత్ కిల కలితాంజలిర్నమంతీ
|| ౧౬.౧౮ ||

సన్నామం విపులహృదే విధాయ భక్త్యా బిభ్రాణాశ్చరణరజః
సురేంద్రసేవ్యమ్ |
తత్సానాదధికశుచౌ నదాధిరాజే సస్నుస్తే ద్విజనికరాః ప్రశస్తకాలే ||
౧౬.౧౯ ||

కల్లోలైః కరినికరైరివానివాద్యైః ఉల్లోలైర్జన నికరాన్ నిపాతయద్భిః |
ఆక్రాంతాః ప్రబలతరైశ్చ లోత్యమానా హాస్యత్వం ప్రయయురుదన్వతీహ
నైకే || ౧౬.౨౦ ||

మజ్జంతం పృథులహరీనిగూఢమూర్తిం సంపూర్ణప్రమతిమసజ్జనో జహాస
|
యో లోకత్రయవిజయీ గురుః ప్రసిద్ధః సోఽయం హీ పతతి
లఘూర్మిలీలయేతి || ౧౬.౨౧ ||

నీచానామవచ వచాన్యజీగణన్నో దభ్రాణాం క్షుభితకరాణ్యదభ్రభోధః |
క్రోష్టానాం శ్వకలకలప్రదం విరావం పంచాస్యో న హి
గణయేదుదారవీర్యః || ౧౬.౨౨ ||

జన్మస్థిత్యవసితదాయినం కటాక్షం లోకానామఘటయదంబుధౌ
బృహద్ధీః |
ఆక్రాంతోఽధికగురుణా స తేన తావత్ ముంచన్
సంచలనమభూత్తటాకదేశ్యః || ౧౬.౨౩ ||

ఇత్యాద్యైరపి చరితైరనన్యసాద్యైః న స్థ్వాం బహుమతిమాప

దుర్జనోఽస్మిన్ |

విద్యేషం వ్యధిత పునర్నిరస్తభాగ్యే తస్మిన్ దుర్మనసి తదేవ శోభనం
స్యాత్ || ౧౬.౨౪ ||

సంప్రాప్తం సహ సహజేన గండవాటం స్వోజస్సంప్రకటన

ఆదిశద్విశంకమ్ |

శుశ్రూషామయముచితో విధాతుమీషత్ లోకానామితి వచసా
పరీక్షకాణామ్ || ౧౬.౨౫ ||

శ్రీకాంతేశ్వరసదనేఽనయత్ కిలైకో యస్త్రింశన్నరవరనీతకేతుయష్టిమ్ |

ఆహత్యా గురుగదయైవ నాళికేరాద్ యో లేభే తరళతరాత్ ఫలాని
కామమ్ || ౧౬.౨౬ ||

ఏతాదృగ్బలవిభవః స తస్య కంఠం

తజ్జ్యేష్ఠోఽప్యభిత ఉభౌ సమం గృహీత్వా |

నిష్పేష్టుం పరమమవాపతుః ప్రయత్నం

సంఘర్షాత్ క్రమపరివర్ధమానతైక్ల్యమ్ || ౧౬.౨౭ ||

ఆస్విన్నావలసతరౌ గురోర్నియోగాత్ ఛత్రాగ్ర్యనిలమహితౌ చ

తావుభాభ్యామ్ |

ముక్త్యాఽయఃకఠినతరత్వచం శిరోధిం పర్యాయస్ఫుటవచనాం

నిపేతతుః కౌ || ౧౬.౨౮ ||

ఆశ్వస్తా శుచిహృదిమావనూనమానౌ ఉద్ధర్తుం సమగదదంగులిం

ధరాస్థామ్ |

సంగృహ్య ప్రసభరసాదపి ప్రయత్నౌ సామర్థ్యం యయతురిమౌ న

కంపనేఽస్యాః || ౧౬.౨౯ ||

నిర్భత్నం వటుమధిరుహ్య మందహాసీ స ప్రాయాదిహ పరితో

న్యసింహగేహమ్ |

ఐశ్వర్యైరితి లఘిమాదికైరుపేతో మధ్వోఽభూత్ త్రిభువనచిత్రరత్నరాజః

|| ౧౬.౩౦ ||

పంచాశన్నరపనరోపనీతమాత్రాం యో వారోక్షం గృహమధిరోహిణీం

నినాయ |

స వ్యాఖ్యాస్వరదమనాయ పూర్వవాతో నిర్దేశాద్ వ్యధిత గురోర్గళ

ప్రపేషమ్ || ౧౬.౩౧ ||

స్వీన్నేఽస్మిన్నపి యతమాన ఆగ్రహో గ్రే ప్రాచ్యాత్
తత్ప్రవచననిస్వనోఽతిరేజే |
ఉద్ధర్తుం విపులహృదంగులీం చ నాలం సోఽభూదిత్యజని కుతూహలం
జనానామ్ || ౧౬.౩౨ ||

పర్యైక్షి ప్రభురితరైః శివాగ్నిపూర్వైః నోపైక్షి ప్రబలతరైస్తథా ప్రయత్నైః |
నావైక్షి క్వచిదపి శక్త్యపూర్తిరస్మిన్ ఉత్త్రైక్షి స్వయమపి భీమ ఇత్యవశ్యమ్
|| ౧౬.౩౩ ||

లేఖిన్యాం ముహురపినహ్య కృష్యమాణం నాప్యేకం తనురుహమస్య
తూదపాట |
నాసాగ్రే మృదుని కృతైశ్చ ముష్టిఘాతైః నాస్యేందోరతిబలిభిః
ప్రసన్నతాఽఽసి || ౧౬.౩౪ ||

పంచాస్యః శ్వభిరివ హీ విహీనసారైః అంభోధిర్నగ సరితాం జలైరివాత్పైః |
హద్యోత్తైరివ తరణిర్విడంబయన్ నృన్ ప్రత్యర్థిస్వసమనరైర్వ్యావాహరత్
సః || ౧౬.౩౫ ||

పారంతీసురసదనం విశాలసంవిత్ సంప్రాప్తః ఖలు

సుచిరాన్నివేద్యహీనమ్ |

గ్రామ్యగ్ర్యక్షితిపతిభిర్ద్దినార్థమాత్రాత్ తద్భూతీర్వ్యధిత సభూత

బల్యనల్పాః || ౧౬.౩౬ ||

భీమత్వే సహ సహజైః ప్రతిష్ఠితః ప్రాక్ పంచాత్మా మురరిపురంచితో
యదత్ర |

పాంచాల్యా బలిసలిలం సమం దదత్యా సోఽస్మార్షీత్ తమిమమథ

ప్రపూజ్యపూజ్యః || ౧౬.౩౭ ||

ఆయాస్యన్ కిల సరిదంతరాఖ్యదేశం గ్రీష్మే నిర్జలమిహ

శుశ్రువాంస్తటాకమ్ |

తత్కాలే పరమభివర్షయన్ ఘనౌఘం తత్పూర్వై వ్యధిత కుతూహలం

జనానామ్ || ౧౬.౩౮ ||

దుర్మంత్రైః ఖలపటలైః ప్రచోద్యమానో గ్రామేశో వృశళపతిః

ప్రహర్తుమేనమ్ |

సంప్రాప్తస్తత ఉత యాంతమీక్షమాణః ప్రోద్యంతం రవిమివ విస్మితో

ననామ | ౧౬.౩౯ ||

క్షేత్రాగ్ర్యం త్రిభువనవైద్యనాథనాథం ప్రస్థాయ ప్రచురతరాంతరః ప్రభావీ |
శ్రీకృష్ణామృతపరమార్ణవాభిధానాం చక్రే సద్వచనతతిం స్వభక్తభూత్యై ||
౧౬.౪౦ ||

స గ్రామం పరమపి యాత ఉచ్చభూతిం విద్వాంసః క్వ
కుహరకూపదర్దురాభాః |
ఇత్యుచే మదమతిమానినోఽఖిలజ్ఞమ్ మన్యస్య క్షపయితుమేవ
తజ్జనస్య || ౧౬.౪౧ ||

సర్వ జ్ఞోఽప్యయమధికం న యజ్ఞభంగీం సంవిత్తే యతిరితి
బద్ధనిశ్చయోఽసౌ |
ఆభాంతం పరిషది మత్సరాదప్పచ్చత్
కర్మార్థశ్రుతిగహనార్థఖండభావమ్ || ౧౬.౪౨ ||

చందోభ్యశ్చ్యుతరససంగ్రహప్రవీణాన్ షష్ఠేఽహ్ని ప్రతివిహితాన్ ప్రజాధిపేన
|
నారాశంస్యచరమచారుమంత్రభేదాన్ ఊచేఽసౌ తమభిదధద్
విసంశయాంశః || ౧౬.౪౩ ||

పాండిత్యం పరమమవేత్య తస్య తాదృక్ సంఘర్షత్ క్షుభితమనా
విపక్షసంఘః |

నార్థః స్యాదయమితి వర్ణయన్నథ త్వం తం
బ్రూహీత్యురుమతినేరితోఽద్రవద్ ద్రాక్ || ౧౬.౪౪ ||

సోఽపృచ్ఛత్ తమథ మహోహ్వయోపసర్గా యత్రోక్తా
మనుచరణోపసృజ్యరూపాః |
తస్యార్థం వచనచయస్య తం బ్రువాణః స్థైర్యార్థం నపది స లేఖయాం
బభూవ || ౧౬.౪౫ ||

సంపూర్ణం శశినమివోదితం కృశః ష్వా
చక్షోభాశుభనికరో నిరీక్ష్య మధ్వమ్ |
ప్రత్యర్థీ స్వయమితి దూరవోఽభిధావన్
కిం తేన క్షతమమృతాకరస్య తస్య || ౧౬.౪౬ ||

నిస్స్యానాం కతిపయభుక్తియుక్తభక్తం
భక్తానాం వ్యధిత చతుర్గుణం దయాలుః |
భుంక్తే స్మ త్రిదశనరోపభోగ్యమన్నం
సంప్రీత్యై స ధనవతాం బృహత్ప్రబోధః || ౧౬.౪౭ ||

వృష్ట్యాదేః స నియమనాది చక్ర ఎతత్
చిత్రం కిం భువననియామకే సమీరే |
అప్యేవం భువనగురోః కృతానువాదః
కృత్యేషు ప్రవర ఇతీహ వర్ణయామః || ౧౬.౪౮ ||

ఇత్యుచే ధరణిసురేణ కేవలం నో
మాధ్యేయం వివిధకథా కథాసు మాన్యా |
సాక్షాదప్యమరవరైరుదీర్యమాణా
గంధర్వైర్ద్యుసదసి తస్మదే జగేఽసౌ || ౧౬.౪౯ ||

తాం పద్యప్రణిగదితాం తు మూర్ఖయిత్వా
తానానాముచితతయాఽఽత్తపంచమాద్యాః |
గాంధారం ద్యువిషయముజ్జ్వలం సృజంతో
గ్రామం తే ప్రజగురకాకికమ్రకంఠాః || ౧౬.౫౦ ||

ఆనమ్రైః సుముకుటమౌలిభిః కరాగ్రైః
ఆతామ్రైః ప్రతికలితైః స్మితైర్ముఖాబ్జైః |
ఆశ్రావి స్థిరతరభక్తిభిః సురేంద్రైః

తద్గీతా దశధిషణార్యవర్యచర్యా || ౧౬.౫౧ ||

గీర్వాణైర్విజయమహోత్సవస్య పూజాం
కుర్వాణైరవిరళసంవిదస్తదానీమ్ |
విస్మేరైర్మునినికరోపదేవయుక్తైః
సుస్మేరైరథ తమవేక్షితుం ప్రజగ్మే || ౧౬.౫౨ ||

ఆదర్శం గుణగణదర్శనే మురారేః
సచ్ఛాస్త్రం రచితమనేన వర్ణయంతః |
ప్రద్యోతైరుడుపదవీం ప్రకాశయంతః
ప్రైక్షంత ప్రచురమనోవిలాసమేతే || ౧౬.౫౩ ||

నాకీంద్రాస్తమవనిభాగమావసంతం
సుశ్లోకైరపి భువనాని భూషయంతమ్ |
నేముః ఖాదుపనిషదం తదైతరేయీం
వ్యాఖ్యాంతం వివిధవిషిష్టశిష్యమధ్యే || ౧౬.౫౪ ||

శ్రీమంతం శశివదనం కుశేశయాక్షం
గంభీరస్వరమతిదివ్యలక్షణాఢ్యమ్ |

పశ్యంతః స్వగురుమథార్చిచన్ కృతార్థా
వాణ్యా తం హరిరతిపూర్ణకామమేతే || ౧౬.౫౫ ||

అహరో దురాగమతమః స్వగోగణైః
అకరోర్ముకుందగుణవృందదర్శనమ్ |
అజయశ్చతుర్దశ జగంతి సద్గుణైః
శరణం గురో కరుణయాఽపి నో భవేః || ౧౬.౫౬ ||

నమస్తే ప్రాణేశ ప్రణతవిభవాయావనిమగా
నమః స్వామిన్ రామప్రియతమ హనూమన్ గురుగుణ |
నమస్తుభ్యం భీమ ప్రబలతమ కృష్ణేష్ట భగవన్
నమః శ్రీమన్ మధ్య ప్రదిశ సుదృశం నో జయ జయ || ౧౬.౫౭ ||

ఇతి నిగదితవంతస్తత్ర వృందారకేంద్రా
గురువిజయమహం తం లాళయంతో మహాంతమ్ |
వవృషురఖిలదృశ్యం పుష్పవారం సుగంధం
హరిదయితవరిష్టే శ్రీమదానందతీర్థే || ౧౬.౫౮ ||

|| ఇతి శ్రీమత్కవికులతిలక త్రివిక్రమపండితాచార్యసుత

శ్రీనారాయణపండితాచార్యవిరచితే శ్రీమధ్వవిజయే

ఆనందాంకితే షోడశః సర్గః ॥

॥ సమాప్తాయం గ్రంథః భారతీరమణ ముఖ్యప్రాణంతర్గత

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు ॥

www.yousigma.com